

مجله زبان و ادبیات فارسی

دانشگاه سیستان و بلوچستان

سال اول- پاییز و زمستان ۱۳۸۲

ساخت اسم‌های تحبیبی در زبان انگلیسی

دکتر عالیہ کرد زعفرانلو کامبوزیا

دانشگاه تهران

چکیده

هدف از نگارش این مقاله بررسی ساخت اسم‌های تحبیبی یا خودمانی در زبان انگلیسی است. اسم‌هایی مانند « Vickie, Bettie, Maddie » کوتاه شده اسم‌های « Victoria, Elizabeth, Madeline » هستند که در این مقاله نحوه ساخت آنها مورد مطالعه قرار گرفته است. در یک اسم تحبیبی یا خودمانی، اولین واژه اسم یا واژه تکیه‌دار آن انتخاب می‌شود که معمولاً در اطراف آن یک یا چند همخوان وجود دارد. به هجای انتخاب شده، پسوند تصغیری ie - با صورت آوایی [i] متصل می‌شود. مانند:

Madeline → Madd → Maddie

در مثال فوق، ابتدا از صورت کامل اسم Madeline هجای Madd انتخاب شده، سپس پسوند تصغیری ie - به آن افزوده شده و صورت Maddie را تولید کرده است. اسم‌های تحبیبی معمولاً در بین اعضای خانواده و دوستان صمیمی به کار می‌رود و تقریباً در تمام زبان‌ها دیده می‌شود. در این مقاله ساخت این نوع اسم‌ها در زبان انگلیسی مورد نظر است.

واژگان کلیدی: رسایی، تصغیری، هسته، آغازه، پایانه

مقدمه

در این مقاله، در ابتدا تعدادی از اسم‌های خودمانی یا تحبیبی انگلیسی که کوتاه شده نام‌های اصلی افراد هستند، به همراه صورت اصلی آنها ارائه خواهد شد. با توجه به ساخت هجا در زبان انگلیسی، این اسم‌ها به سه گروه تقسیم شده‌اند که در قسمت تحلیل داده‌ها به توضیح و تبیین هر کدام از این گروه‌ها خواهیم پرداخت و علت خوش ساخت و یا بد ساخت بودن هر گروه بررسی خواهد شد. از آنجایی که ساخت اسم‌های تحبیبی یک فرآیند نوایی (prosodic) است که در سطح هجا تعیین می‌شود، نگاهی به ساخت هجا در این زبان خواهیم داشت.

ارائه داده‌ها و شواهد

در این قسمت تعدادی از اسم‌های خودمانی را خواهید دید که کوتاه شده نام کوچک افراد هستند. «کوتاه شدن نام کوچک افراد یا برای سهولت تلفظ است یا جنبه عاطفی دارد که در بین اعضای یک خانواده یا دوستان نزدیک و صمیمی به کار می‌رود.» (کلباسی، ۱۳۶۴: ۴۷) نام کوتاه شده معمولاً در سنین کودکی به کار می‌رود، اما گاهی تا سنین بزرگسالی نیز کاربرد آن ادامه می‌یابد. (مجموعه کلمات گروه (۱) از کنستویچ، ۱۹۹۴، ص ۱۰) اخذ شده است. (

(۱)

(الف)

Jennifer	Jennie
Abigail	Abbie
Madeline	Maddie
Penelope	Pennie
Rebecca	Beckie
Margaret	Margie
Amanda	Mandie
Particia	Pattie/ Tricia
Victoria	Vickie
Alberta	Bertie
Jacqueline	Jackie
Helmut	Helmie

(ب)

اسم‌های غیرانگلیسی

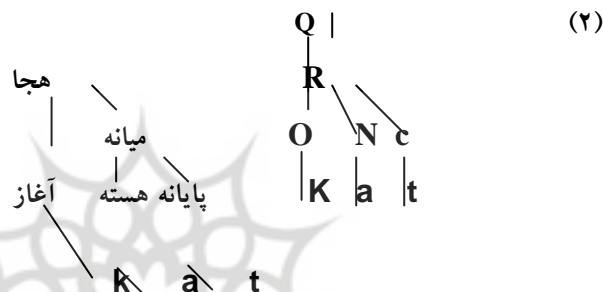
Zygmunt	Zyggie	اسم‌های غیرانگلیسی (ج)
Patrica	*patria	
Alberta	*Lbertia	
Zaymunt	*Zygmie	

در کلمات گروه (۱) قسمت (الف) از کلمه اصلی فقط هجای VC (c) از هجای آغازین یا تکیه‌دار انتخاب شده، سپس به آن پسوند تصغیری **ie** - افزوده شده است. در این قسمت خوشه همخوانی دیده نمی‌شود. در قسمت (ب) قبل یا بعد از واکه، خوشه همخوانی در کلمه اصلی دیده می‌شود، اما در اسم‌های کوتاه شده، در بعضی موارد خوشه همخوانی به کار رفته و در بعضی موارد به کار نرفته است که علت این امر در قسمت تحلیل داده‌ها روشن می‌شود. در این قسمت اسم‌های غیر انگلیسی نیز وارد این زبان شده است از قاعده ساخت هجا در زبان انگلیسی تبعیت می‌کنند. در قسمت (ج) اسم‌های کوتاه شده غیر قابل قبول تولید شده است. در ادامه به تحلیل داده‌ها و علت غلط بودن بعضی از ساخت‌ها خواهیم پرداخت که هجای قابل قبولی در زبان انگلیسی محسوب نمی‌شود و به کار نمی‌رود.

تحلیل داده‌ها براساس ساخت هجا

ساخت اسم‌های تحبیبی یک فرآیند نوایی (Prosodic) است که در سطح هجا تعیین می‌شود. در یک اسم تحبیبی یا خودمانی، اولین واکه اسم یا واکه تکیه‌دار انتخاب می‌شود که در اطراف آن یک یا چند همخوان وجود دارد. سپس به هجای انتخاب شده، پسوند تصغیری **ie** - با صورت آوایی [i] اضافه می‌شود. آرایش همخوان‌ها و واکه در یک هجا، براساس قواعد ساخت هجا در یک زبان صورت می‌گیرد. با هم‌آیی (Combinatory) همخوان‌ها در یک هجا، از قواعد ساخت هجا در زبان پیروی می‌کند. در هر زبان محدودیت‌هایی بر ساخت هجا حاکم است که در زبان دیگر این محدودیت‌ها متفاوت می‌باشد. از این رو آرایش همخوان‌ها در یک هجا از زبانی به زبان دیگر فرق می‌کند و واج‌آرایی (Phonotactic) به عنوان پارامتر (Parameter) در زبان مطرح می‌شود که از قواعد خاص زبان پیروی می‌کند. هر چه تعداد همخوان‌ها در یک خوشه همخوانی بیشتر باشد، محدودیت‌های اعمال شده در باهم‌آیی

همخوان‌ها و آرایش آنها بیشتر خواهد بود. هجا حداقل از یک "هسته" (Nucleus) تشکیل شده است که در همهٔ زبان‌های در ساخت هجا وجود دارد. قبل از هسته آغاز (Onset) و بعد از آن پایانه (Code) می‌تواند به کار رود که تعداد همخوان‌های موجود در آغاز و پایانه از زبانی به زبان دیگر متفاوت است. هسته و پایانه رابطهٔ نزدیکی با یکدیگر دارند تا هسته و آغاز. از این رو، گره دیگری به نام میانه (Rime/ Rhyme) که از هسته و پایانه تشکیل می‌شود در ساخت هجا وجود دارد. سازه‌های یک هجا در شکل زیر ترسیم شده است. (نمودار (۲) از اسپنسر، ۱۹۹۶، ص ۹۳ اخذ شده است.)

در این نمودار σ نماد هجا، **R** میانه، **O** آغاز، **N** هسته، **C** پایانه، نوشته شده‌اند که به ترتیب حرف اول کلمات **Code, Nucleus, Onset, Rim** می‌باشند.

از آنجایی که هسته تنها عنصر ضروری در ساخت هجا به شمار می‌رود، دارای موقعیت خاصی است. هجا می‌تواند به صورت‌های **CV, VC, V, CVC** به کار رود که در همهٔ آنها واکه به عنوان هسته حضور دارد و عضو مشترک در همهٔ هجاهای فوق به شمار می‌رود. صورت‌های فوق، شکل اولیه و ابتدایی هجا است. بعضی از زبان‌ها دارای هجاهای پیچیده‌تری هستند.

هستهٔ هجا جایگاه عناصری مانند: "نواخت" (Tone) و تکیه (Stress) نیز می‌باشد و از این جهت دارای اهمیت خاصی است. حذف هستهٔ هجا موجب کاهش تعداد هجاها، تغییر جایگاه تکیه و نواخت می‌شود، اما حذف عناصر همخوانی مانند آغاز و پایانه در توزیع هجا، نواخت و تکیه چندانی ندارد. این شواهد نشان می‌دهد که هسته عنصری بنیادین در ساخت هجا به شمار می‌رود. "واکه" (Vowel) به عنوان هستهٔ هجا می‌تواند به عنوان یک هجا بدون وجود آغاز و پایانه نقش داشته باشد. مثلاً اولین هجای کلمهٔ (atom) فقط از یک واکه تشکیل شده است.

در بعضی زبان‌ها هجابندی (Syllabification) در یک رشته عناصر واجی قابل پیش‌بینی است. معمولاً جایگاه واکه در هسته هجاعتین می‌شود و همخوان قبل از واکه در جایگاه آغاز قرار می‌گیرد. در زبان انگلیسی، خوشه‌های همخوانی در جایگاه آغاز یا پایانه دیده می‌شود، اما در با هم‌آیی این خوشه‌های همخوانی محدودیت‌هایی وجود دارد، که «اصل توالی رسانی» (Sonority hierarchy Principle) بر آن نظارت دارد. بر طبق این اصل، خوشه‌های همخوانی آغاز به سمت هسته‌رسانی (Sonority) می‌یابند و خوشه‌های همخوانی پایانه هر چه از هسته دورتر می‌شوند و رسانی آنها کمتر می‌شود. (کلمنتس، ۱۹۹۰: ۲۸۳ / کنستویچ، ۱۹۹۴: ۲۵۴ / اسپنسر، ۱۹۹۶: ۷۵).

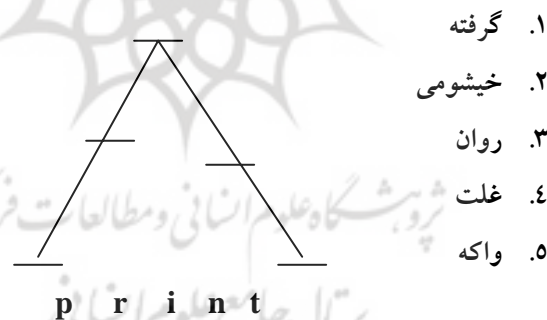
یکی از پارامترهای حاکم بر ساخت هجا، در زبان انگلیسی، «اصل توالی رسانی» یا معیار رسانی (Sonority Scale) است. قبل از بررسی «اصل توالی رسانی» لازم است اشاره‌ای به مشخصه [رسا] (Sonorant) داشته باشیم. تعریف مشخصه [رسا] چنین است: «عبور نسبتاً آزاد هوا از طریق دهان یا بینی» (هایمن، ۱۳۶۸: ۷۹). با توجه به این تعریف «واکه‌ها، روان‌ها، غلت‌ها و خشیومی‌ها» دارای مشخصه [رسا +] «انسدادها، سایشی‌ها و انسایشی‌ها» دارای مشخصه [رسا -] هستند. همخوان‌ها [رسا -] تحت عنوان همخوان‌ها «گرفته» (Obstruent) نیز مطرح می‌شوند. زیرا در تولید آنها، در مسیر جریان هوا، گرفتگی یا انسداد وجود دارد به طوری که هوا با فشار یا سایش و همراه با نوفه و اغتشاش عبور می‌کند. آواهای گفتاری را می‌توان بر اساس درجه رسانی به صورت زیر طبقه‌بندی کرد. به طوری که واکه‌ها رساترین و همخوان‌ها گرفته از کمترین درجه رسانی برخوردارند. بر این اساس، درجه رسانی از واکه‌ها به سمت همخوان‌های «گرفته» کاهش می‌یابد. (کت فورد، ۱۹۸۸: ۱۷۴)

(۳)

1. گرفته‌ها	(Obstruents)	= p, t, k, s, g, ts, d, s, z, ...
2. خیشومی‌ها	(Nasals)	= m, n,
3. روان‌ها	(Liquids)	= r, l
4. غلت‌ها	(Glides)	= w, j
5. واکه‌ها	(Vowels)	= a, e, o, u, i, ...

در (۳) عناصر واجی به پنج طبقه تقسیم شده‌اند که معیار این تقسیم‌بندی، درجهٔ رسایی واج‌ها می‌باشد. بنا بر "اصل توالی رسایی" اگر رشتهٔ واجی $C_1 C_2 VC_3 C_4$ در یک هجا وجود داشته باشد، به طوری که $C_1 C_2$ در جایگاه آغاز قرار گیرند، همخوان C_2 از C_1 رساتر است همچنین اگر $C_3 C_4$ در جایگاه پایانهٔ هجا قرار گیرند همخوان C_3 از C_4 از درجهٔ رسایی بالاتری برخوردار است یا متعلق به یک طبقه از واج‌ها می‌باشند که دارای درجه رسایی یکسانی هستند، مانند "Curl". در هر حال همخوان C_4 از C_3 نمی‌تواند رساتر باشد.

با توجه به "اصل توالی رسایی" درجهٔ رسایی هستهٔ هجا به سمت حاشیه‌های هجا کاهش می‌یابد. این موضوع را می‌توان در بازنمایی کلمهٔ **Print** مشاهده کرد:

با توجه به توضیحات فوق دربارهٔ "اصل توالی رسایی" به بررسی اسم‌های کوتاه شده در گروه (۱) می‌پردازیم. همانطور که اشاره شد، در ساخت اسم‌های تحبیبی، واکهٔ آغازین یا تکیه‌دار انتخاب می‌شود که در اطراف آن چند همخوان وجود دارد. در واقع یک هجای تکیه‌دار انتخاب می‌شود. سپس به هجای حاصل، پسوند تصغیری **ie** - افزوده می‌گردد.

در کلمات گروه (۱) قسمت (الف)، همانطور که ملاحظه می‌شود، (c)vc انتخاب شده است. از جمله: **Jenn, Add, Madd, Penn, Beck** و سپس پسوند تصغیری **ie** - به این صورت‌ها افزوده شده است.

در قسمت (ب) در جایگاه آغاز یا پایانه هجا خوشه همخوانی در کلمه اصلی دیده می‌شود. اما در اسم‌های کوتاه شده، در بعضی موارد خوشه همخوانی به کار رفته و در بعضی موارد به کار نرفته است. مثلاً از کلمه **Margaret**، هجای **Marg** انتخاب شده است، زیرا هجای موجود در این ساخت با "اصل توالی رسایی" مطابقت دارد. در خوشه پایانه، همخوان **[r]** که هسته نزدیکتر است از همخوان **[g]** رساتر می‌باشد. همچنین در کلمه **Amanda** در هجای انتخاب شده **Mand** اصل توالی رسایی رعایت شده است. در کلمه **Patricia** دو اسم کوتاه شده ارائه شده است **Patt** و **Tricia** که با اصل توالی رسایی مطابقت دارد اما صورت سوم که در قسمت (ج) ارائه شده است با این اصل تطابق ندارد و غیر قابل قبول محسوب می‌شود، زیرا در **Patr** همخوان **[r]** در پایانه هجا از **[t]** که به هسته هجا نزدیکتر است رساتر به شمار می‌رود.

علت بد ساخت بودن صورت‌های موجود در قسمت (ج) این است که با اصل توالی رسایی در زبان انگلیسی مطابقت ندارند. مثلاً صورت کوتاه شده **Alberta** اگر به صورت **Lbert*** باشد، پایانه هجا با اصل توالی رسایی مطابقت دارد، اما در آغاز این اصل رعایت نشده است، زیرا همخوان **[L]** در آغاز از همخوان نزدیک به هسته یعنی **[b]** رساتر است. اصل توالی رسایی در مورد کلمات غیر انگلیسی که وارد این زبان شده‌اند نیز رعایت می‌گردد. مانند کلمه آلمانی **Zygmunt** که صورت کوتاه شده قابل قبول آن **Zygg** است نه **Zygm***.

نتیجه

واکه‌ها دارای بیشترین درجه رسایی در میان عناصر واجی هستند و در هسته هجا قرار می‌گیرند. در بعضی هجاها که واکه دیده نمی‌شود، معمولاً یکی از همخوان‌های رسا در جایگاه هسته هجا قرار می‌گیرد. همخوان‌های موجود در حاشیه هجا یعنی در جایگاه آغاز و پایانه هر چه از هسته دورتر می‌شوند، از درجه رسایی شان کاسته می‌شود. ساخت اسم‌های تحبیبی، با توجه به درجه رسایی عناصر واجی صورت می‌گیرد. در هر اسم تحبیبی

یک هجای تکیه‌دار یا آغازین انتخاب می‌شود. سپس به آن پسوند تصغیری **ie** افزوده می‌گردد. اسم‌های تحبیبی معمولاً در بین اعضای یک خانواده یا دوستان صمیمی رایج است. این نوع اسم بیشتر در دوران کودکی به جای اسم کامل فرد به کار می‌رود.

منابع

- ۱- کلباسی، ایران (۱۳۶۴) کوتاه کردن نام‌های خاص در زبان فارسی محاوره‌ای. مجله زبان‌شناسی، سال دوم، شماره ۳.
- ۲- هایمن، لاری، ام (۱۳۶۸) نظام آوایی زبان، نظریه و تحلیل. ترجمه یداله ثمره، تهران: فرهنگ معاصر.

- 3-Catford, J, 1988, A Practical Introduction to Phonrtics, Oxford: Clarendon Press, P.119, 174, 179.
- 4-Clements, George, N. 1990, “ The role of the sonority cycle in core syllabification”, Papers in laboratory Phonology 1:Between the Grammar and Physics of speech, ed, by J.Kingston and M. Beckman, Cambridge: Cambridge University Press, p .283 – 333.
- 5-Durand, J. 1990, Generative and Nonlinear Phonology. London: Longmans, P. 201 –2.
- 6-Goldsmith, John, A, 1999, Phonological Theory: The Essential Readings, University of chicao, Blackwell Publishers, p. 328 – 350.
- 7-Kahn, Daniel, 1976 Syllable – based generalizations in English Phonology, Cambridge, Mass: MIT Ph. D. dissertation.
- 8-Kenstowicz, M. 1994, Phonology in Generative Grammar, Oxford, Blackwell. Publishers, P.9-11.
- 9-Spencer, A. 1996, Phonology: theory and description, Oxford, Basil Blackwell, p. 75-6.
- 10-Steriade, Donce, 1982. Greek Prosodies and the nature of Syllabification, Cambridge, Mass: MIT ph.D. dissertation, Published by Garland Press, NewYork, 1990.